

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Чеди чылдың чаа базымнарыңче

„Правданын“ мурнуку чүүлү

Чаа чыл мурнуку хуңгера бтүгү совет кижилерини сыйла-сагыжың болгаш чүрөктерини тайкытырып турар болушкунар-биле доолдунга...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Чеди чылдың бешки чымы доостур чыгач турда, партия чаа бедиктери, социалисттик экономиканың хөгжүлүшүнө чаа улгайышкынарың...

Н. С. Хрущевтун Карлос Рафаэль Родригес-биле беседасы

СЭКП ТК-нын Бири секретары, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Дагызы Н. С. Хрущев декабрь 20-де социалисттик революцияның чагысы аай партиязының национал удурутлазынын кежигүну, Кубада аграр реформаның национал институтунун министр-президентизи Карлос Рафаэль Родригес-биле беседи кылган.

Чыгы, найырадыг байдалга өрткен беседасы СЭКП ТК-нын Президиум кежигүну, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Дагызынын бири оралакчысы А. И. Микоян, СЭКП ТК-нын Президиум кежигүну, СЭКП ТК-нын секретары Н. В. Подгорный олар киришкен.

Карлос Рафаэль Родригес Москвада келген

Социалисттик революцияның чагысы аай партиязынын национал удурутлазынын кежигүну, Кубада аграр реформаның национал институтунун министр-президентизи Карлос Рафаэль Родригес декабрь 20-де Москвада чедип келген.

Бесерүс көзгөндө эш Родригести СЭКП ТК-нын Президиум кежигүну, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Дагызынын бири оралакчысы А. И. Микоян, СЭКП ТК-нын Президиум кежигүну, СЭКП ТК-нын секретары Н. В. Подгорный болгаш албанын өске-даа кижилери туткун алган.

Чыл планы хуусаа бетинде күүсеттинген

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында ТЭС-нин диннады

Одалганы бедик уре-түндедиг төвир болгаш улут химияга ушлек чиг-т болур бойду газы тыварынын болгаш кылмаз газы бүдүрүңиң чыл планын газ улетпүрүңиң ажайыкчылары хуусаа бетинде күүсеткен.

Экономиканың кол болгаш эңне дешизилгели адырларынын бирөөзи — химия улетпүрү СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун шийтпирлеринин бугаура, мурнакчы турмушка үнүп турар. «Учүлүг химия индустриясының тургузары — коммунисттик тургузушунунун шалыгыч фронтуну, бугу партияның, бугу улустун херээзи СЭКП ТК-нын ба айтышыкы ССРЭ-нин ийн чыл планынын болгаш бюджетинин оналдаларында боттүгү чүүгү кылдыр өрткөн. Химия чөвүлүсү турмушунунун 36 хуу көвүлүсүр, 5.800 ажыг тургунуңиң тигүлү-данылары кирип турар 1964—1965 чылдарда капитал туудуңиң планында улуг химияның тургузары көсүк черин эзелет турар. Минералдыг чөмиччилдигелерини бүдүрүр талазы-биле эң улуг бүдүрүлгелерин, оон иштинде Доргобузук, Новолипецк, Кубышевск, Черкасск азотук заводдарын, Солнгорсктин ийнги калып болгаш Калуганың химия-металлургия комбинаттарын, а ол ышкаш химия волоколлары бүдүрүр талазы-биле улуг-улуг бүдүрүлгелерин — Каунастын, Руставинин, Светлогорсктин болгаш өскелерин-даа заводдарын ажайылгала кириң турар.

Химиянын найымакчы улуг аргаларын бири эзелчеге кезээ ажал-агый бүдүрүлгелерини көдүрүңге болгаш чүрткө аш-чөө продукттарынның өлкөнүн тургузарыңа ажайлаар ужурут. Келир ийн чылда кезде ажал-агыйн хөгжүлүлүңиң планын СЭКП ТК-нын Пленумунун негеделерин бүрү илередиң турар. Чер ажалынның техниктиг чөптөгөлүшүнүң кириң болгаш сугат туудуңи күш-тедилерин дүштүрүп тургаш ону хижидери тараа култураларының дүждүн улзу-биле көвүлүсүр арнын бээр. 1964 чылда тарааның ний-

ти чыыдаанын 10,2 миллиард пуд болгаш 1965-чылда 10,6 миллиард пуд чедир көвүлүсүңиң өтөдөлүсүн. Кезде ажал-агый бүдүрүлгелеринин өздүсүн болгаш тарааны-салды алдың көвүлүсүңиң чоңуңа хергелелиң хандырылыг болгаш өске-даа хергелелдери тараа талазы-биле күрүнеңиң хергелелиң хандырың.

Ажал-агыйнның бүгү адырларының күчүлүг хөгжүлүсүнүн, артеминди болгаш техниктиг депшиленүүн, нийтигел байлаларының өздүсүн план-ың болгаш бюджеттин чүрткө айыңыңа илерет турар. Бистин чүрткүсү байлак болган туудун-на, бистин коммунисттик савасы бүрүң долу болган туудун-на улустуң амыдыралы улам эки болур. Социалисттик нийтигелдин хообузу ыңдыг.

Бүгү-де түвени кижиге, кижиниң чагай чорууңа! Коммунизмдиң бө чагай идеясы СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун шийтпирлеринде, 1964—1965 чылдарда планда болгаш бюджетте сиңиктиң. Совет кижилериниң чагай чорууңа ийн чылдарың дүртүңдө национал оруданың 16 хуу өстүрерин көрүп турар, ол чорук хергелелиң фондунуң болгаш ажалыч коннаның орудалары улам көвүлүсүн хандырың. Совет кижилерин хергелелерин дөдө хандырың-биле улустуң хергелелдери баараның бүдүрүңиң улзу-биле калыңдап, оларын шыңарың бугу хемчөг-биле экижер. Совет кижилериниң чагай чоруу болгаш аас-кежи дөө ийн чылдарың дүртүңдө 155 миллион дербелчин метр ажыг шөлдүң нийти чүрткө байлыңарын тудар көрдүңгө, 15 миллион совет хамаатылар чагайыңы туткан, чаа квартираларын алыр.

Бистин пландарыңыс — тайбың тургузулуңиң планыңары. Ону ССРЭ-нин чаа Күрүне бюджетинде катал саптыккап турар: камгалала чарыгдаларыңың кызылары бюджетте көрдүңгө. Совет күрүне ботунуң тайбыңга ынакшылдыңы, улустар ара-калыңа тайбыңче болгаш найыралче болуңуң чүткүлүңиң кижи төрөгелелиң мурнуңа чаа күш-биле көрдүсүң турар. Бир өвөс каңдыг-даа агрессор бистин Төрөңи чүрткүсүң болгаш социалисттик дем каттыштыргаларың өске-даа чурттарыңче халдарын дитиңилсе, асаа өлүмүң сөгүшүңүңү таварыштырар аргалың болур чурттуң ыңдыг камгалалай Совет күрүне моор-биле кады бүрүң хемчөлөгү хандырың турар.

Чоокко ийн чылдарда ССРЭ-нин планы болгаш бюджетин ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаттары ханту ажал-агыйн өзу-биле чүрткө хандың көргөн. Материалдык үнелги чүүдери болгаш сан-хөө курал-ыларын эң өч ажайлаар дүгайыңда, чурттуң экономиктиг күчүңуң улам ыңаң өстүрүңиң өрге-ажыктарыңа, улустуң чагай чорууң көдүрү сорулда-биле иштиңи бугу курал-ыларын мобилизаваар дүгайыңда сагыш салышыңарын олар күрүне өзу-биле көрүп турганар. Социалисттик экономиканың бугу курал-ыларын болгаш аргаларын ажал-залга ол долзу-биле кириң — деп бе кийтиргү депутаттарын бугу саналдарыңа динчалың турган.

ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң ажалы — бугу совет кижилериниң кичээңиңиниң төвүнге турган. Депутаттар-биле кады бугу совет кижилер тургузуучу күш-ажыгга, улустуң инициативага, чогадыкчы чорукка чаа соруң кириңчи перспективаларын илередиң турар улус ажал-агыйнның ийн чылда планын ийиң-биле, чагысы эң сеткилде чүдүлдүгүңүңүң көрүп туралар. СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун болгаш ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң материалдарын чүгээлэп көрүшүңа, совет кижилер Төрөңи чурттуң чагай чорууңа, коммунизмниң тилгелгелерин дөөң улам эки, өрес-мааларың ажайдыларыңа чагысы аай күсөл-соруң, нийти чүткүлүң илеретилең туралар.

Бугу күштерин — партиянын айдыкчы коммунисттик тургузушунуңуң улуг пландарын күүседиринче!

Москва хоорайнын партия организациязынын актив хуралы

МОСКВА. (СЭТА). Москва хоорайнын партия организациязынын актив хуралы Эвиледер Багызының Коллоналы зальында декабрь 20-де ажаттыңан.

Эш Н. С. Хрущевка баштаткан СЭКП Топ Комитетиниң Президиуму хуралдын киркиччилери хундулуг президиумга улуг көдүрүшкүң-биле сонгаан.

СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун тундурлериңин болгаш Москва хоорайнын партия организациязынын сорулаларыңиң дүгайында илеткелди СЭКП МКК-зынын бири секретары Н. Г. Егорьев кылган.

Илеткел талазы-биле сандалашкын болган. Хуралдын ажалыңа СЭКП ТК-нын секретарьлары П. Н. Демичев биле Л. Ф. Ильичев олар киришкен.

1946 чылдан бээр ыңда ажалдап турар Н. Киселевтин көргүзүү базала хоочун эш-өүрүңден туудук чок. Чүзү сөөртүлгелеринин планын ол 130 хуу күүсеткен.

АТК-нын хоочун чолаачылары анык эш-өүрүңге дуудаларың, боттарынын байлак дүжүлүгүңиң дандыңы туралар. Хоочундарың дуудаларың-биле анык чолаачы В. Ромоенко эки көргүзүлгелерин чеди алган. Чүзү сөөртүлгелеринин планын ол 124 хуу күүсеткен, 1216 үңтүр кывар чүзүлү кампап алган.

1916 чылдан бээр ыңда ажалдап турар Н. Киселевтин көргүзүү базала хоочун эш-өүрүңден туудук чок. Чүзү сөөртүлгелеринин планын ол 130 хуу күүсеткен.

АТК-нын хоочун чолаачылары анык эш-өүрүңге дуудаларың, боттарынын байлак дүжүлүгүңиң дандыңы туралар. Хоочундарың дуудаларың-биле анык чолаачы В. Ромоенко эки көргүзүлгелерин чеди алган. Чүзү сөөртүлгелеринин планын ол 124 хуу күүсеткен, 1216 үңтүр кывар чүзүлү кампап алган.

ОНЗА ЧУГУЛА ТУДУГДА Даг-дүгүнүң тывыкчылары

Орту кивр одура кезин каан чүзү ышкаш, каан дагыны кырында күчүлүг экскаваторлар ажалдап, каш-каш тонна чүзү чүдүрер машиналарың даажы динчиреп, дагыны бир талакы жуңда чаа тевиниңкир бер черин сиртилердиң, доврак-доо-лүнуу хал-дажы-биле катат дээрже дүндүктелдир чакып тур.

Каш-ла хонуктар болгаш ажаллага киирер фабриканың ажалдаарыңа херектиг даг-дүгүн ыңда казыл, чымып турары ол. «Тыва даг-дүгү» комбинаттың чүс-чүс ажалыңнара, инженер-техниктери, анык бүрү машина-техникалары дүн-хүн дүргү-үңдө элчип-сөлчип ажалдап турар. ыңда эң-не хей даг-дүгүңиң тывыкчы дөөң чарыш калбарган, күш-ажыктын чедиңиктерини чедиң ап турар калдык өрес-кежи кижилер, каңдык мурнакчы бригадалар чок дээр!

Оларын аразыңдан дыка хей бригадалар чүткө олоор аяда беизин боттарыңа онаашкан планың дыка ажыг күүсеткенер: Киреевтин — 184, Мокур-оолдун — 148, Данико-вуд — 144, Сүте-Маалырын — 140 хуу болган. Олар эң эки шыңарың даг-дүгүн казын дүжөөгөн. Ол ышкаш өң Каныңыга удурткан аныктарынын бригадалың база-ла даг-дүгүнү тывыкчыга эки көргүзүлгелер болуп, боттарынын ажал-хөроңүн өзу-ту-ла мастериңер алпарганар. Ол бүгү бригадаларың иштинден Л. Саяновтун удурткан бригадалың ай, квартал саңыңа эң бедик көргүзүлгелерин чедиң ап, коммунисттик күш-ажыктын бригадалың дөөң демисеңиң киреңиң билдиришиңкиринең комбинатың дирекция чөптөгө берилең.

Ыңчаңаш олар коммунисттик күш-ажыктын дөөң демисеңче киреңиң бүдүрүңдө туруп туралар. Даг цегиниң начальниги Иван Сергеевич Анашкин цегин ажал-ижиниң дугайын чүгээлэп турар, Даваа Саяновтун удуртканы бригадалың ажалын, амыдыралын черле элөөң онашпай тыңашаң, өң-биле таныкчын көрүң сүмеледи.

Чоонок ийн чылдарда ССРЭ-нин планы болгаш бюджетин ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаттары ханту ажал-агыйн өзу-биле чүрткө хандың көргөн. Материалдык үнелги чүүдери болгаш сан-хөө курал-ыларын эң өч ажайлаар дүгайыңда, чурттуң экономиктиг күчүңуң улам ыңаң өстүрүңиң өрге-ажыктарыңа, улустуң чагай чорууң көдүрү сорулда-биле иштиңи бугу курал-ыларын мобилизаваар дүгайыңда сагыш салышыңарын олар күрүне өзу-биле көрүп турганар. Социалисттик экономиканың бугу курал-ыларын болгаш аргаларын ажал-залга ол долзу-биле кириң — деп бе кийтиргү депутаттарын бугу саналдарыңа динчалың турган.

ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң ажалы — бугу совет кижилериниң кичээңиңиниң төвүнге турган. Депутаттар-биле кады бугу совет кижилер тургузуучу күш-ажыгга, улустуң инициативага, чогадыкчы чорукка чаа соруң кириңчи перспективаларын илередиң турар улус ажал-агыйнның ийн чылда планын ийиң-биле, чагысы эң сеткилде чүдүлдүгүңүңүң көрүп туралар. СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун болгаш ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң материалдарын чүгээлэп көрүшүңа, совет кижилер Төрөңи чурттуң чагай чорууңа, коммунизмниң тилгелгелерин дөөң улам эки, өрес-мааларың ажайдыларыңа чагысы аай күсөл-соруң, нийти чүткүлүң илеретилең туралар.

Бугу күштерин — партиянын айдыкчы коммунисттик тургузушунуңуң улуг пландарын күүседиринче!

Чоонок ийн чылдарда ССРЭ-нин планы болгаш бюджетин ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаттары ханту ажал-агыйн өзу-биле чүрткө хандың көргөн. Материалдык үнелги чүүдери болгаш сан-хөө курал-ыларын эң өч ажайлаар дүгайыңда, чурттуң экономиктиг күчүңуң улам ыңаң өстүрүңиң өрге-ажыктарыңа, улустуң чагай чорууң көдүрү сорулда-биле иштиңи бугу курал-ыларын мобилизаваар дүгайыңда сагыш салышыңарын олар күрүне өзу-биле көрүп турганар. Социалисттик экономиканың бугу курал-ыларын болгаш аргаларын ажал-залга ол долзу-биле кириң — деп бе кийтиргү депутаттарын бугу саналдарыңа динчалың турган.

ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң ажалы — бугу совет кижилериниң кичээңиңиниң төвүнге турган. Депутаттар-биле кады бугу совет кижилер тургузуучу күш-ажыгга, улустуң инициативага, чогадыкчы чорукка чаа соруң кириңчи перспективаларын илередиң турар улус ажал-агыйнның ийн чылда планын ийиң-биле, чагысы эң сеткилде чүдүлдүгүңүңүң көрүп туралар. СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун болгаш ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң материалдарын чүгээлэп көрүшүңа, совет кижилер Төрөңи чурттуң чагай чорууңа, коммунизмниң тилгелгелерин дөөң улам эки, өрес-мааларың ажайдыларыңа чагысы аай күсөл-соруң, нийти чүткүлүң илеретилең туралар.

Бугу күштерин — партиянын айдыкчы коммунисттик тургузушунуңуң улуг пландарын күүседиринче!

Чоонок ийн чылдарда ССРЭ-нин планы болгаш бюджетин ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаттары ханту ажал-агыйн өзу-биле чүрткө хандың көргөн. Материалдык үнелги чүүдери болгаш сан-хөө курал-ыларын эң өч ажайлаар дүгайыңда, чурттуң экономиктиг күчүңуң улам ыңаң өстүрүңиң өрге-ажыктарыңа, улустуң чагай чорууң көдүрү сорулда-биле иштиңи бугу курал-ыларын мобилизаваар дүгайыңда сагыш салышыңарын олар күрүне өзу-биле көрүп турганар. Социалисттик экономиканың бугу курал-ыларын болгаш аргаларын ажал-залга ол долзу-биле кириң — деп бе кийтиргү депутаттарын бугу саналдарыңа динчалың турган.

ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң ажалы — бугу совет кижилериниң кичээңиңиниң төвүнге турган. Депутаттар-биле кады бугу совет кижилер тургузуучу күш-ажыгга, улустуң инициативага, чогадыкчы чорукка чаа соруң кириңчи перспективаларын илередиң турар улус ажал-агыйнның ийн чылда планын ийиң-биле, чагысы эң сеткилде чүдүлдүгүңүңүң көрүп туралар. СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун болгаш ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң материалдарын чүгээлэп көрүшүңа, совет кижилер Төрөңи чурттуң чагай чорууңа, коммунизмниң тилгелгелерин дөөң улам эки, өрес-мааларың ажайдыларыңа чагысы аай күсөл-соруң, нийти чүткүлүң илеретилең туралар.

Бугу күштерин — партиянын айдыкчы коммунисттик тургузушунуңуң улуг пландарын күүседиринче!

Чоонок ийн чылдарда ССРЭ-нин планы болгаш бюджетин ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаттары ханту ажал-агыйн өзу-биле чүрткө хандың көргөн. Материалдык үнелги чүүдери болгаш сан-хөө курал-ыларын эң өч ажайлаар дүгайыңда, чурттуң экономиктиг күчүңуң улам ыңаң өстүрүңиң өрге-ажыктарыңа, улустуң чагай чорууң көдүрү сорулда-биле иштиңи бугу курал-ыларын мобилизаваар дүгайыңда сагыш салышыңарын олар күрүне өзу-биле көрүп турганар. Социалисттик экономиканың бугу курал-ыларын болгаш аргаларын ажал-залга ол долзу-биле кириң — деп бе кийтиргү депутаттарын бугу саналдарыңа динчалың турган.

ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң ажалы — бугу совет кижилериниң кичээңиңиниң төвүнге турган. Депутаттар-биле кады бугу совет кижилер тургузуучу күш-ажыгга, улустуң инициативага, чогадыкчы чорукка чаа соруң кириңчи перспективаларын илередиң турар улус ажал-агыйнның ийн чылда планын ийиң-биле, чагысы эң сеткилде чүдүлдүгүңүңүң көрүп туралар. СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун болгаш ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң материалдарын чүгээлэп көрүшүңа, совет кижилер Төрөңи чурттуң чагай чорууңа, коммунизмниң тилгелгелерин дөөң улам эки, өрес-мааларың ажайдыларыңа чагысы аай күсөл-соруң, нийти чүткүлүң илеретилең туралар.

Бугу күштерин — партиянын айдыкчы коммунисттик тургузушунуңуң улуг пландарын күүседиринче!

Чоонок ийн чылдарда ССРЭ-нин планы болгаш бюджетин ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаттары ханту ажал-агыйн өзу-биле чүрткө хандың көргөн. Материалдык үнелги чүүдери болгаш сан-хөө курал-ыларын эң өч ажайлаар дүгайыңда, чурттуң экономиктиг күчүңуң улам ыңаң өстүрүңиң өрге-ажыктарыңа, улустуң чагай чорууң көдүрү сорулда-биле иштиңи бугу курал-ыларын мобилизаваар дүгайыңда сагыш салышыңарын олар күрүне өзу-биле көрүп турганар. Социалисттик экономиканың бугу курал-ыларын болгаш аргаларын ажал-залга ол долзу-биле кириң — деп бе кийтиргү депутаттарын бугу саналдарыңа динчалың турган.

Саяновтун бригадалың ажалдап турар черинде даг мастери эш Р. Даников-биле чете бердиң.

Бистин бригада бө чылдың адуугу айда тургустунган. Тургустунган-нымыстың баштайгы айыңдан өгөлөөң-ле, коммунисттик күш-ажыктын дөөң демисеңиң кириңкен мындаг улус бис. Ай планын тургулчу-ле 115 хуудан черле кудулдапна бис. Бистин кижилер бөрү-ле коммунисттик өзу-биле чурттап, ажалдап турар. Бригадалың кежигүнери ажал-шике кезээ-шалың улус чүве. Күш-ажыктын сагыла-чүрүмүң үрөп көрбөң. Амыдырал-чүртталыңыңа төлөттиң чөрүңү көргүзүп келгениң. Хүнде ортума-биле 1 тонна 800 кг даг-дүгүн чымып тургаш, 2 тонна 50 грамм-ың чымып турарыңа 50 грамм-ың чымып турар улус бис ийн — деп Даваа Саянов чүгээлэп тыңашаң.

Оон бригадалың 8 кижиден тургустунган. Оларын аттары бөрү-ле: бөрчөчүрүтү Хомушку Кунгаа, Оржак Хурал-оол, Күжүтүт Сегенмей, менги харларым бедик Мөңгүн-Тайгадан келген Чүсүк Аван-оол, Хомушка Доржу, Хертек Карандаш биле Доржак Даваа ийн кожаныңа Бай-Тайгадан келгениң. Оларын кижилер бөрү-ле даг хөроңиң талазы-биле мергежиң, чаа чүүдериң өрөңши, билиң ап туралар. Ажалдың хостуг үезинде Саянов биле Кунгаа политинформацияны бө-ла кыла бергөн.

Чоонок ийн чылдарда ССРЭ-нин планы болгаш бюджетин ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаттары ханту ажал-агыйн өзу-биле чүрткө хандың көргөн. Материалдык үнелги чүүдери болгаш сан-хөө курал-ыларын эң өч ажайлаар дүгайыңда, чурттуң экономиктиг күчүңуң улам ыңаң өстүрүңиң өрге-ажыктарыңа, улустуң чагай чорууң көдүрү сорулда-биле иштиңи бугу курал-ыларын мобилизаваар дүгайыңда сагыш салышыңарын олар күрүне өзу-биле көрүп турганар. Социалисттик экономиканың бугу курал-ыларын болгаш аргаларын ажал-залга ол долзу-биле кириң — деп бе кийтиргү депутаттарын бугу саналдарыңа динчалың турган.

ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң ажалы — бугу совет кижилериниң кичээңиңиниң төвүнге турган. Депутаттар-биле кады бугу совет кижилер тургузуучу күш-ажыгга, улустуң инициативага, чогадыкчы чорукка чаа соруң кириңчи перспективаларын илередиң турар улус ажал-агыйнның ийн чылда планын ийиң-биле, чагысы эң сеткилде чүдүлдүгүңүңүң көрүп туралар. СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун болгаш ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң материалдарын чүгээлэп көрүшүңа, совет кижилер Төрөңи чурттуң чагай чорууңа, коммунизмниң тилгелгелерин дөөң улам эки, өрес-мааларың ажайдыларыңа чагысы аай күсөл-соруң, нийти чүткүлүң илеретилең туралар.

Бугу күштерин — партиянын айдыкчы коммунисттик тургузушунуңуң улуг пландарын күүседиринче!

Чоонок ийн чылдарда ССРЭ-нин планы болгаш бюджетин ССРЭ-нин Дэди Советиниң депутаттары ханту ажал-агыйн өзу-биле чүрткө хандың көргөн. Материалдык үнелги чүүдери болгаш сан-хөө курал-ыларын эң өч ажайлаар дүгайыңда, чурттуң экономиктиг күчүңуң улам ыңаң өстүрүңиң өрге-ажыктарыңа, улустуң чагай чорууң көдүрү сорулда-биле иштиңи бугу курал-ыларын мобилизаваар дүгайыңда сагыш салышыңарын олар күрүне өзу-биле көрүп турганар. Социалисттик экономиканың бугу курал-ыларын болгаш аргаларын ажал-залга ол долзу-биле кириң — деп бе кийтиргү депутаттарын бугу саналдарыңа динчалың турган.

ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң ажалы — бугу совет кижилериниң кичээңиңиниң төвүнге турган. Депутаттар-биле кады бугу совет кижилер тургузуучу күш-ажыгга, улустуң инициативага, чогадыкчы чорукка чаа соруң кириңчи перспективаларын илередиң турар улус ажал-агыйнның ийн чылда планын ийиң-биле, чагысы эң сеткилде чүдүлдүгүңүңүң көрүп туралар. СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунун болгаш ССРЭ-нин Дэди Советиниң сессезиниң материалдарын чүгээлэп көрүшүңа, совет кижилер Төрөңи чурттуң чагай чорууңа, коммунизмниң тилгелгелерин дөөң улам эки, өрес-мааларың ажайдыларыңа чагысы аай күсөл-соруң, нийти чүткүлүң илеретилең туралар.

Бугу күштерин — партиянын айдыкчы коммунисттик тур

НОМЧУП ТАНЫШКАШ, АЖЫГЛАҢАР

Дуржулга солчуушкуну

Чокта чаа Новосибирск хоорайга Красноярск, Алтай крайларынын, Кемерово, Омск, Томск, Иркутск, Новосибирск областтарынын болган Тыва АССР-нин улуттук талазы-биле хооромнарнын, райкомнарнын идеология талазы-биле секретарьларынын ийи недела хуусаалык семинары болуп артык. Анаа тус-тус хоорайларда, районнарда идеология ажылынын чамдык аргаларынын талазы-биле дуржулга солчуушкуну база болган. Чижээ, Кемерово областын Проктоевск райкомун техниктиги болган экономиктиги өредилгеини мүнчар чорудуп турар. Ийи техниктиги өредилгеини планын ийи хевир-биле: удуруткучуларга болган икжизиникиг амылдакчыларга база техника талазы-биле тускай эртем чоктарга болган амылчынарга чорудуп турар. Ол районун кол улуттуну — хемур даш ажылы. Шахтаарын экономиктиги шкколаларын удуруткучулар, шахталар удуруткучулары кол инженерлер болуп турар болган оон эске инженерлер экономиктиги бөлүгүмөргө пропаганда-дистен турарлар. Техника-экономиктиги шкколаларга буюрулгендиги чарыкчыларынын, мурнакчыларынын илеткедери үргүчүу организастан турарлар.

Экономиктиги шкколаларнын динчакчылары чүгө лекциялар динчакчыларыга өйлөшпейн, буюрулгелде, бригадаларга экономика темаларына лекцияларын база номчул турарлар. Чижээлзэре ол хоорайда номчутуулан бүтү лекцияларын 30 хузу техника болган экономика темаларына болуп турар. Оон түннелде буюрулгелгнн 174 участкактары бот-орулга-чарылгалыг участкактарже шижээлзэре. Ол ишкан, тууду материалдарын, машина-техниканы кабы-хамзаа чок четпейген сачмыч-дар чоруттар дыка эвэсзээн.

Красноярск крайнын Темногорск хооркомунда партиядик идеолотук ажылында төй-ниги эгелзешкин дыка калбарган. Ийида амылчын аныктарын кезээки шкколалар, культуура университетиде, хоорай Советтерин культуура киздикси, 1 клуб, 11 көкер библиотекалар төй-нигинын киржигеи-биле ажылап турар. Оон агында хоорайнын көскү агитация чөвүзелди тургустууга болган оон дарганын хоорайнын кол архитектору бадылатынган, кежигүнеринге комсомолчуларын, чурукчуларын, сак-төө амылчын-ларын төвөлдери болган инженер-техниктиги амылдакчылар кирип турар. Олар көскү агитацияга хамарышкан бүтү айтырчыларын үсө шиптирдеп, боттарынын чогадымчы инжидиативизм-биле ажылап турарлар. Ол хоорайда аныктарын төй-ниги эгелзешкин-биле аныктар кафеэн неделада 3 хүн ажылап, анаа чогаалчыларын, шүлүкчүлерин чалап, оларнын бижээ шүлүктерин чөвүздүп, оларнын иделгийг утузын чогуалажып турарлар. Оон сонда анаа азын-бүрү өюннари, танышлары организастан турар.

Ол ишкан Томск хоорайнын Ленинск райкомунда төй-нигинын киржигеи-биле 300 ажыг коммунист-активтер ажылап, чамгы хооркомуну идеология киздиктинде бээрнн 42 кижэ ажылап турар. Идеология коммиссиясы партиа чырымышыктын, агитас-массалыг ажылы хамарлап турар, амыктар ортузунга ажыл чорудар болган лекция пропагандаламын талазы-биле хамарлап турар секцияларын тус-тус тургустуулан. Агитас-массалыг ажылы хамарлап турар секция хоорайнын бүтү агитколлективтеринге дуза черибешкан, оларнын ажылынын аныктыг агитаторларын дуржулаган илеттеринде, ол ажылап бар чөтөстөрүн илеретин, чайладып турар. Ол коммиссия агитаторларын кезээдерин, чөвүздөт-рин доктаамал эртирерин практикалап, анаа эки агитаторларын дуржулаган солустуруп, эң иденейлиги агитаторларын СЭКП хооркомуну хундузел бижиктерин-биле шап-наарына кирип турар. Агитаторларын составын ажыктанымшаан, оларнын арагалар, ажыл-шаты үсөр, төй-нигинын сагылга-чүрүмүн үсөр илмэг кижилерге быжылган, мурнуцдагымын ишкан калбаа-биле бүдүн участкактарга быжылап каар практикалан ойталап турарлар.

Аныктар ажылынын талазы-биле секция боттарынын кол амылын амылчын аныктарынын, студенттеринин биежителдеринге уталады-рып, оларнын иштинге азын-бүрү амылчылар организастан турар. Ол ишкан шкколаларын үстүкү калбааны боттары өредилчилерин-биле азын-бүрү диспуттарын, эстетиктиги кижэ-дигелигине талазы-биле конферен-цияларын чорудуп турар. Ол хоо-

Олар — трактористер болур

Танды районун «Тилдеге» совхозунун Кара-Хаак салбырында 4 ай хуусаалыг трактористер курууу амылчынган. Курс өредилгелгине 23 кижэ хаара туттулган. Неделада 4 катат өредилге эртин турар.

Трактор моторунун талазы-биле, салбырын механигини эш И. Потекин, вэдо ажыл-агый машинчаларын талазы-биле механик эш Г. Рещетников динчакчылары өредил-гелген. Кезээки шкколанын 6—10г-кларстарында өренкичлер трактор-истер курууда дак өреннип турар.

С. ХУЛЕР-ООЛ.

райда төрөлдөр коммиссияны тургустунган болган ол коммиссия уруг-ларынын багыт кижизини турар аар-илер-биле тускай ажылап турар.

Ново-Кузнецк хоорайнын Заводский райкомунда монтажниктерин, сварщиктерин коммунистги күш-ажыл бригадаларын кезигүнерин-биле болган уларниктерин-биле кезээдерин доктаамал организастан, буюрулгелерин мурнакчыларына тускай ленталарын байырадык бай-дал-биле тыпсып турарлар. Оон сонда азын-бүрү оон, концерттерин, таныш болган киноларын организастан турар.

Оон агында күш-ажылдык база хөй-нигинын сагылга-чүрүмүн урээрлер-биле тускай кезээдерин эртририп, анаа оларын өг-бүлелерини кезигүнери база чүвө чугаалап турар. Хөй-нигинын болган күш-ажылдык сагылга-чүрүмүн урештерини чуруктарын тырттыргаш ажылап, чурттап турар черлеринге болган хоорай төвүнге көскү чердеге азып, оларга хамарышкан эш-хузууну сүдүн оларын амылдап турар буюрулгелгине эртиреш турар. Ол хоорайда үрүмк районнар азын-биле тускай микрофон, трибуна-рны тургустан шадерин организастан, анаа азын-бүрү лекцияларын номчул, буюрулгелерини мурнакчылары-биле, денуаттар-биле ужуражымышкынарнын, айтырыг, хары кезээдерин организастан турар.

Ийида бажынар эргелелеринин азын-биле культуура университеттерин база тургустуулан болган олар план бзуулар доктаамал ажылап турар.

Кемерово областын Киселев хооркомуну чамында техниктиги деншак-ын университетиде төй-ниги кижизилге-биле ам ийи чыда ажылап турар. Университеттин динчакчылары лекциялар динчакчылардан агыда буюрулге черлеринге ак-скурсияларын эртирип, анаа чүгө буюрулгелге хамарышкан айтырчылардан агында, ийида партиа организа-циясынын политмасалыг ажыл-дары-биле таныштып турар. Ол университеттин ажылы идеология ажылында дөштингү дуанын көргүзүп турар кылдыр эки таарышчыр тургустан. Оон динчакчылары артык өредилге чылында техниктиги темаларга 170 ажыл лекцияларын буюрулгелерге болган организаацияларга номчаан. Университеттин динчакчы-лары диспуттарын, конференцияларын белеткээрине база эртрирерине иденпейлиг киржип турарлар.

Иркутск хоорайнын Ленинск райкомуну мурнунда чылдарда ишкан, шкколаларга, башкыларга политинформациялар номчуурин, политбю-рларын тургузарын солааш, оон ор-нуна марксизм-ленинизмдин шкколаларын тургустуулан. Ол районун шкколаларында коммунистги күш-ажылдын коллективтерин деп беди-к ат даш чарып калбарган. Ол талазы-биле алынган төмөлдөрүнүн түн-нелгине ийида 20 шкколаларда 120 башкылар ол чарышта киржип турар. Оларнын иштинде азын хөй башкыларга коммунистги күш-ажыл-дын шалыччылары деп аттарын ты-мысылаан. Ол ишкан буюрулге черлер боттарынын планын онаал-тааларын чедикшиктинг күүсөтө-дөө, оларнын шефтер турар шкколаларында буюрулге өредилгелге бол-ган шкколанын нини өредилге-кы-жизилдигин ажылы багыт болса, оларнын социалынги чарыштын тил-декчилери деп санавас кылдыр чү-рүмчүткөн. Ол чорук шккола биле буюрулгелгине аранында харылзаа-лын улам күштөдирин, оон уду-

Районо эргелекчизи илеткеп тур

Чокта чаа Бүрү райуускомунун хуус өредилге киздиктинг өргелекчи Шарый-оол «Торгалыг» колхоз-унд кезигүнеринин болган шккола башкыларынын мурнуцда районуну 1963 чында чоруткан ажылынын дугайында өтөдүн берген. Ол колхозун-га да чаа өредилге чылынын бады-далыга доктаган. Районда бир өре-диге сес чыл болган буюрулге өре-дигелгин ийи он бир чыл шкколалары бар.

Шкколалар өредилге чылында чү-гөр бөдөтөлөгүнүн. Чижээ, Торгалыг 11 чыл шкколалар чазаныр, уа-зыр мастерскалар, машинөөвөдөнө, домооводче, физика, химия, биология кабинеттерин-биле дериттинген бол-ган кышка удуу олар мажын бүрү-нү-биле чогуур хуусаанында белет-көөн. Ам ол шкколалар радио беддери база ажылап эгелзөп. Шкколанын башкылары болган амылчыларын азын-чөм складын даштан туткан, ажылдалга кирген. Өренкичлер даштаныр хүнерде тыран колхоз-дунга дуза чедирип ажылап, Чаа-Суурда № 1 бот-орулга-чарылгалыг сүт-баран фермалын шеффе алган-нар.

Сагзы сес чыл шкколанын дирек-тору эш Мижит шкколанын радиокул-ган болган физика, кино болган өс-ке-даа кабинеттерин амыктан.

«Коммунисте орук» колхоз Сол-зур сес чыл шкколанын ийи өредил-гелугу столовалын, ийи алт ишти чурттар башкылар бажынын болган делдем күш-культура залын түдүп берген.

Районун шкколалары бо өредилге чылынын бирги улдунунда өредил-

тукчуларынын харымсалгазын улам беддирип турар.

Ол районун шкколалары боттары-нын денскаарын азын-биле бижик билбес чорукту узуткаар дөш угуу ажылады чорудуп турар. Ичанганг шкколалар хамарышкан районнар-нда бижик билбестерин бөлүгүмөргө тургузуу, кижилерин хөйу-биле бижикке өредип турар. Шкколаларда коммунистги күш-ажыл бригадаларынын түннелдин үндүрүп турар үезинде ол бөлүгүмөргө ажылынын түннелдин база өреннип көрүп турар.

Иркутск хоорайнын Октябрь райкомуну удуруттур амылдакчыларын чон мурнуна политиктиги ажыла кир-жилегени канчаар организастан турарын көрүп көрөдөн. Районда 300 хире буюрулге, хөй ботталар бар. Ол райком чон мурнуна удуруткучу-ларынын илеткел, лекция кылырын неделада бир удаа чорударын прак-тикалап турарлар. Хоорком оларнын квартал санында семинарларын эр-триреш турар болган чамдык темалар-га текетери хооркомга белеткөш, тарашып берип турар. Коллективте иш-тинге кижизилдегелге ажылы болган партиядик идеология ажылынын үнелен көрбөс удуруткучуларын шың-гыны көрүп турар.

Новосибирск хоорайнын Октябрь райкомуну заводтарда, буюрулгелерде агитколлективтерин семинарларынга заводтар директорларын илет-кедери организастан, агитаторларын ажылы чүгө беседалар, ном-чулаалар-биле кыргыздактанымай, организаациялар база болтурун чеди-ап турар. Новосибирск хоорайнын химия заводунда күш-ажылдын са-гылга-чүрүмүн урээрлер-биле тускай кижизилдегелге ажылы чорудуп турар чөвүздөр бар. График бзуулар май ай-да швалээр ужуруткү кижэи прогуд-кылмы каан болса, оон шөлзөсүн 4—5 ай хире сонгаардаштар дөш чижектиг хемчегелерин коммиссия-ны саналы-биле завод ботталарын тур-гар. Ичан-бүрү чүрүмүн урээр дөш ажылынын амылдан угуу-дурер чорукту ол заводда шүүт сак-сактан болган боттарынын коллек-тивинге кижизини турар ашарган. Оон агында мангысчалык амылдыр-дык чамдык кижилерин, амырчылар-нын боттарына хузуу элелди кижизини турар. Чижээ, хамза-ры Сахаров улуттук керек-жүрүндө 12 чылга шиптиргеш, дээрэн эртриреш кааш келеш, каан-даа ажылап ийи арагалар, хунданымнар, өк-бижек-биле ууус чорудары-биле аадаргаан, оон улус-коргар турган. Химия заводунуң коллективин оон бодуна хузуу элелди алаш кижизиндер деп шиптиргеш, ам Сахаров эки ажылдан, бодунуң улут-нормазын үргүчү ажык күсөдү-рүн мурнакчы буюрулгелеринин бирээси апарган болган ол-да кол-лективтин ажылынын уруг-биле ө-гүлө тууду чурттай берген. Ол ам-цетте профсоюз мекостонунг кежи-гүн болган өске-даа төй-ниги амы-дыралына иденпейлиг киржип турар-апарган. Харын-даа заводта чамдык арага жижэ, хуудангай бээр кижилерин бажын билип, хай дээр кижэ апарган.

Үстүндө айтылган чамдык аргалары болган дуржулаарын бистин республиканын парткомун, партиа организаацияларын боттарынын идеолотук ажылына ам-даа четче ажылдайып турар болгай. Ичанганг бистин идеология амылдакчылары-вэ боттарынын хүн бүрүле ажыл-чорудуулазына үстүндө ишкан эки дуржулаарын ажылаар болса эки түннелдерин бээр чугаажок.

К. ШУЛУУ, СЭКП-нин Кызыл хооркомунун секретары, семинарныг киржикчиси.

Х. ТОВАРИШТАЙ.

«Төзлі» совхозтун № 2 салбырынин уругузу коммунист Хорагай Авыр-оол — ажылында дуржулгалыг малчынн агыл-агы чылдына ол чус хойдан-на бир хойдан 2,7 килограмм дүктү кыргып. Бо чедикшиктинг доктаабын, эш Авыр-оол келер ажыл-агый чыл-нда оон-даа улуг ажыл-херекти буюрул-гелерин кылдыр хузуун алган. Фото В. ЛУКОВТУУ.

Онза чугула тудугда

ТУДУГУНУҢ дыка хөй участкактарында болган шехтеринде политбю-лүгүмөр организастантыган. Чоокта чаа инженер-техниктиги амылдакчыларын болган албан-хакчыларын техниктиги, эконоимитги билин бедидер тускай школа база амылап эгелзөп. Техниканын болган экономика-нын чаа чүүлдерин дурген билип алыр талазы-биле инженерлерге бол-гаш техниктерге бо школа улуг ду-замы чедирип турар. Школанын удуруткучузу — «Тыва даг-дугу» ком-бинатынын улуг инженери А. И. Ерофеев.

ДЕКАБРЬНЫҢ баштайгы хүнерин-де одалга-биле амылдаар электрос-танциянын № 2 буюу мөтүнүн ком-плексини шенелдиз доозулган. Ше-

ТЭС биле фабрика туудунуң ара-зында теплотрассын амылдаага дурген кирер дөш ажыл улуг хөй-нымышкынныг. Бо ажылы кылдыр-биле тускай бригадаларын быжыла-ан. Оларнын бирээси — Хову-Алсындан келген кыстар бригадазы. Ону амыл-ишке эрес-кежаа кыс Чаш-оол Чамыр-кыс удурутуп турар. Бригаданын сес кыстары Хову-Алсынга промучтоосто биле туудуу араныг теплотрасса кылырынга кирижкеш, ук ажылы дооскаш, декабрь 6-да Ак-Довуракка келгенери бо.

ТЭС-тен шөйүлү эгелзөн, Ак-До-вурактын теплотрассазы ам доостур чыгаан. Ч. Чамыр-кыска удурткан бригаданын эки ажылын мында мак-тап турар. Александра Сундуу-оол, Зина Куеургашева, Валентина Саму-чина, Салчак Фанаа болган Вера Бас-оол ажылы мергежидинин чор-гуузу, чуткүдүг ажылап турарлар.

Теплотрассанын чылгылашкы-нын кылдыр нормазы — хүнде 25 метр. Бо бригада планын ажыр, хү-нде 35 метр чедир чылгылап турарлар.

ШКОЛА ТЕМАЗЫНГА

Уругларны күш-ажылчы чаңчылдарга кижизидери

УРУГЛАР бичезинден тура-ла кан-дыг-бир көргөн, билген чүзелди сон-уургап, чарашынын, түдүп сүйбөп эгелзөөлөр. Олар боттары долгандыр турар улуг кижилерин кылдып буюрулгел чүүлдерин өттүнүн, оон ба-за-ла кылдысарлар. Бо бүтү дээрге, кижини долгандыр турар күш-ажыл-чы амылдыралдыг бичижигургуларын хүн бүрү өтүп турар мээ-мелеринге дөт салдыр чедирип турарлар. Өг-бүлөгө уругларын эки чүвөгө сундуга бээр хандыкшындын өгө отчугазын ада-мелер, башкылар ыдыдыла херекте ап, харын ол хан-дыкшынды өскүдери, улуг кичээл-гей-биле хайгаралары, дузалары чугу-ла. Бо тагарылаада класс башкы-зынын педагогиктиг сумелерине үн-дөзөдөлүг, уругларын кыг бол-согу тургаларын деткип, күш-ажылчы ажыктыг чаңчылдарга кижизидери чугула. Чижээ, эге класта өреннип турар олуг чазанылга сонуграл-дын эскертинген болза, оон доран-на деткип, кичээлгеге ап, оон алаа мергежиригелге херектег херексел-дери чүгө садмы берип болбазы?

САМАГАЛДЫЙ шкколанын 6 «б»-класстын өренкичтерин В. Кали-баров, Шмелев, Енаа, С. Лев олар чазанылгага, узаанылга ынактар. Олар бажынардына азын-бүрү хеза-реткедиги. Эртен куура бо олдар бичин тергежешти боттары болап турган кылдып алганылаан. Ол тергел-ле-биле денир кескиндилерин чыны, хул, едек аймаан нопа шөлзөдө чедирип турган, поноер отрядына мактактанар. Амгы уде олар «Аны-ж конструктор» деп алаар чазын, элөөр чогаалгалыгы, шипзоодилеге-ли өюнү боттары тургустанар. Ол эгелзөөлөрине өске өренкичтерин сонугралын хаара туткан, оон кир-жикчилери көрдөп турар. Бо оон чугула дериг-херекселдерин көрдө-дөп турар.

Будурулге өредилгезин экижидер

Совет Эвилелинин Коммунистги партиядын төүгүдү ХХН съездин коммунистги ниияладеги бистин чурттувса тургузарынын кайгам-чык улуг перспективасын тодарайды, оон оруктары айтыкан. Коммунист-тиги нииядеги тургузарынын чарык-мылдег кезээ—идеялгы болган мердередик чаа кижилерни кижизидери болур дээрин партиядык про-грамманында онаалат айтыкан. Ичанганг ССРЗ-де улус өредилгези-нин системанын эле тургузарынын дугайында Хоюлууну үндүрүп, улус өредилгезинче оза кичээлгелди са-лып турарын билер болгай би.

Хоюлуун амылдыралга ботталды-рары-биле күрүнө хөй туунук акша-хөренгин үндүрүп, будуруга, албан организаация черлеринин болган колхоз, совхозтарнын дөрт детим-чеи-биле шкколаларын материалдык баазанын хүн бүрүле байылдып турар. Оон түннелдинде бистин шкколалары-вэ эртем-биле черелестир күш-ажылдын билелерин берип турар 8 чыл болган будурулге өредилгелгине 11 чыл шкколаларын шилчезен. Бо шкколаларда политиктиги өредилгезин чотуп деннелге тургузуу, өренкичтерин теоретиктиги билелерин практика кырыга быжылаары-биле эки дериттинген химия, биология болган физика, математика кабинеттерин тургустан. Мастерскаларын, машина өрениринин болган даар-нырын кабинеттерин чөтөлдөп, практиктин өредилгезин өргөжө-

ону камныг эдилеп, кадалаарына чаңчыктыры чугула.

Бо талазы-биле амылчыны Самга-лдай шкколанын уран-даараналга башкызы Л. А. Кулева чорудуп турган. Ийида 6—9 класстарын уруг-лар шеве даараналыгын теоретиктиги билелерин шипзоодип ап, оон практика кырыга амылап тур-ларлар. Олар эдилеп турар херексел-дерин камныг. Иштик ак чоора-нарнын, халаттарын, пальтени, сырык хаптарын олар ам илди-чекка дааран билелер. Людмила Александровна өг-бүлөгө уругларын күш-ажылга канчаар кижизидер дугайында беседаларын ада-мелерге кылды берип турар.

Бир эвес бичин уруглар дуржулга чотуг-биле кылдып, өреннип турган чүүлдерин соора кылдып, үрөйкөн болса, өренкичтин сеткилин хомуд-далтай, эделек чымчак тайлыбарын берешкан, шын кылдырыга өредил-геге. Урей кылдыган чүрени оон боду-нга угааткыр тургаш, кылдырар. Улуг кижизирин анаа шүүт киржи бээр азы кылдып бөрө бөрө чоруктары болдурус.

Бир-ле дугаарында өренинин

ажы-чанын, бот-сайзыралыг хандыр билеп алыр херек. Оон сон-да өренкичтин берге эвес, күүсөдип шидатары даалгандан берип, оон күүсөдөдөн көрүп турган, оон мактап, сеткилин өртүрүп чугула. Оон улаамындан өренкич бодунун кү-жүгө, аргаларына буюрулге, мур-дундагы шүшпөн, пөрүк чоруктарын уштунар. Ичанганг ком-мунизмдин анык салгакчыларын бүтү талазы-биле сайырлап кылдыр кижизидерге күш-ажылдык кижизидерчи роль улуг.

С. САНДО.

илде эки түннелдерин берген. Ынчанганг электростанциянын ийиги эгелзөн амылгалга кирер үс улам чоошчулаан. Бус турбиназынын ма-шинистерин, лаборантыларын болган шит чамына дежурныйлар улус-тарын белеткээр ажыл база эки чо-руп турар.

В. ОНОРОНОВ. ОНЗА чугула тудугда кандыг аны-гынын кижизин чок дээр бөөр! Ич-гы-ыгыг националыг оолдар болган кыстары, чамгыз иени төлдери ага, ажылдап, чурттап, өреннип тур бис. Бистин найыралымы улам-на бы-мысын!

КЫСКА ДЫННАДЫГЛАР

Семинарга

Барын-Хемчик райуускомунуң колээ Совет даргаларын ботганг секретарларын 3 хонук семинарны эртриреш. Семинарныг киржикчилер боттарынын чыгине ажылында агыда чопуну кижизидерге дол-баштырган лекция, беседалары чорударын база чугалажып көргөн-ер.

С. ОЧУР-ООЛ

Эки ажаакчы

Балгазында туберкубиз санатория-зында И. Кудравцеванын амылда-агыжы чорун өренкичлер улуг өөрүшкү-биле чугалажып турар. Ол 13 чылдарда санаторияга артык кижилер амаакчызы болуп келет. Оон ажылдап турар чери арыг-силег, өмгө-секелиг.

Санаториянын дирекциязы бо үени шиптине эш Кудравцевага эки-ажылы дээр хөй удаа өртектег шаң-налдарын тыпысып келген.

Ч. МААДЫР-ООЛ

Мактап турар

«УТКА 25 чылы» совхозтуң Арсыкан салбырында Т. Донгатий удурткан туудугу эвөнову октябрь айда бир улуг кажаны туткан. Ол кажаада ам салбырын бир колга оон туруп турар. Туудугулар оон сонда база бир улуг кажаны кыска хуусаада туткан, ажылдала киргенер. Салбырын удуруткучу-лары болган малчылар удуруткучу-ларын эки ажылын үлдөп, оларын мактап турарлар.

М. ДАДАР-ООЛ

Ыяш белеткел

«Шекпээр» совхозта тууду мате-риалдын болган олар маш белет-көө хайныгынын чоруп турар. Ийида амгы уде 44 кижэ, бир трактор, «Дружба» деп кирээ болган 11 аял ол бригадала быжылдатылган. Бригаданын төвүндө улуг баркаты туткан. Ийида ажылдап турар кижилер чуртталга-амылдыралдыг эрте-жөк чугула чүүлдерин-биле хандыган.

СЭКП ТК-нын декабрь Пленумунга чедикшиктинг ужуражыр дөш бригада социалынги чарытын ала-бартап, 700 кубометр тууду мате-риалын белеткел, штабдөш, машина оруунда кирген, 200 ажыг куб-метр олар мышты белеткөөн.

Тууду материалын белеткелче-лерин аранында коммунист күш-ажыл деп беди ат дөш демнежи-п турар эш Монтун Сумбууга удуртка эвөно күш-ажылдык бедик көргүз-түлери чеди ап турар.

С. НОМБУУ-ООЛ

ликаның аймыл чок чорун сагмыайн турар. Ажылдан кедр халат, фарук чижектиг тускай хөп чок. Буюруга-те өредилгезининг чугула чери болур машинөөвөдөне кабинети амылгаа чедир чок.

Школа шак мындыг берге байдал-да турда, шккола директору эш Алар-оол, партиа эге организаация секре-тары эш Юндеш-оол бүтү чөтөстөрүн чийдыларынын хемчегелерин ала-байн, харын «устугу» черлер чүтү көрүп турарыг, «чадыштыгы» дөш өстөр-биле харылдап, хөй уе-шак-ты түндөп чок эртриреш турар.

«Тес-Хем» совхозтун директору эш Чадамба, ийида партиа организа-циянын секретары эш Ламажан-школага боттуг дуза чедирип, шкколалда буюрулге өредилгезинин баазанын быжылап туржук, харын-да шкколалда чамдык коргаларын чедирип турар. Чижээ, бир чыл мур-нунда 12 аял күштүг шкколанын электростанциясын дилел алгап, бажы-биле чок кылган. Ол үениң дургуунада электрич чогуундан физика, химия кичээлдерин практиктин дуржулга чокка эртин турган бол-гаш ам-даа мүнчүл үргүлдүшүр турар.

Ортамк шкколаларга буюрулге өредилгезин өскүдери дугайында 1961 чылдын май 30-де ССРЗ-нин Министралар Чүвөлдиг тускай до-ктаалы үндүргөн. Часаактын үндүр-төн доктаалын амылдыралга боттан-дылары-биле бүтү хемчегелери Тес-Хем районун шкколаларына ап чо-руларын негеттиреш турар.

И. СИМЧИТ, Республиканын башкылар билин бедир институтунун

Бригадир болгаш оон эштери

Голубев, Розенченко катышкылар чурттуу оона чугула туугуларын бирээни Ак-Довуракта «Тыва даг-дугу» комбинаттын туугуна ажылдаар күзелин илереткеш, дөрт чыл бурунгаар чедип келгенер.

Оларнын кайызы-даа туугулар мергежилдик болгаш бадды, хирээлинин туткаш ажылдап кирипкенер. Дмитрий Голубев чартык чыл бешин четпейн чораш, ажыл-ишке туттунар, шеверин көргүзө берген. Эки чүлө каа-даа чаштынып чыдар эвес. Туугу эргелигини удуруткучулары Дмитрий Гавриловичини ажылга кызымак, ак-сеткилдик чоруун эскерип каап, бир-ле эрген оңу конторога келдиркенер.

— Дмитрий Гаврилович, бигге хожудаашкындан ушунмас бригадалар бар-дыр. Оларнын бирээни силер өчү тырттып шыдаар боор деп быжы-биле идеген түр бис. Кандык силер?— деп, эргеледин наздалыгн оон арыныче ээддек көргөш айтырган.

Голубев болдын чоруй, саамынга кээшенин ораавышаан:

Хожудаашкыларны мурнакчыларын деңселинге чедир дээрнечер көчүт чөп-тур, чогум чүпүч чыдааган-биле чыдын каап турар бригадалар ирги, дарга?— деп, ол сонугап айтырган.

— Дөрү-биле чугаалаарга, оларнын ажылы мергежилдин-биле башкарып командалар бригадирлер четпес ажылдап турар-дыр ийни. Ычангаш олар планын ай-айы-биле күүсетпейн турарлар— деп, дарга чугаалаан.

— Че, мынды-дыр, бир-тас силер идеген турар болганыңарга кымылар-ла апаар-дыр, ажылга дузалажып көр силер— дээш, Дмитрий Гаврилович чөпшөргөшкен.

Баштайгы күндө эгээлээ-ле, ол ажылды ылап сегирип албышаан, тус-тус кижилер-биле найрадык беседаларын кылып, оларнын ажылыни хайгаарап көрүп, болуур-чөгүрү дузаламчыни чедирин, ажылды чүг-ле эки шынарлыг кыларычче кижилерни эвиледен, амыр-дыжын бола-вайн ажылдап турган.

Будун чартык ай иштинде шакмычаар кымымаккай ажылдап келген соонда, бригаданын кежигүннерини

ХЕРЭЭЖЕННЕР— УЛУГ КУШ

Бистин районун херэеженнери ажыл-агыйнын изни-бүрү адырларында илдепкейиле ажылдап турарлар. Оларнын иштинден элээн хей кижилер, суму Советтериники болгаш Тыва АССР-нин Дээди Советинин депутаттары. Саанчылар болгаш кадарчылар бо чылын база-ла эки көргүзүлгө чедип алганнар. Чижээ, «Болшевник» колхозтун саанчы Кара-Сал Матпадак 9 ай иштинде бир инекке онааштыр 1260 литр, «Барлык» совхозтун саанчы К. Хажыт 1310 литр сүтү саап алганнар. «Тээли» совхозтун хойжугу 301 хурагын албышаан, хой бүрүзүндө 2,45 кг дүктү алган.

Ызыл-Мажалык школанын башкылары эштер Лотова, Ермакова, Дөп-Тереини школанын башкысы С. Биченей, Бай-Тал школанын башкысы А. Белек 100 хуу өөредилгени чедип алганнар. Бадды камгаламчы шугумуна мурнакчы херэеженнерини сааны база эскен. Оларнын чижээне Ак-Довурактын эмгелек эргелекчи М. Мустафини, Тээли эмгелекчи эмишчи М. Чазанни, Мого-Буренин эмпелеге пунктузунда К. Тюпорну болгаш эскелерин-даа алап болур.

Херэеженнер туугу ажылдаа база кирип турарлар. «Болшевник» колхозтун херэеженнери бо күзүн 100 төрүрү хаванын болгаш 150 инектин дегем кажадарын тутканнар. «Ара-Хал», «Малчы» колхоздары, «Тээли» совхозтун Бай-Тад салбырын херэеженнери боттарынын ажыл-агыйларына туй-буну кымыл берип келгенер. Сиге, тараа болгаш хой кыргыламын ажылдарына херэеженнер массалык-биле кирип турарлар.

С. ОЧУР, Барым-Хемчик район.

ЧУРУКТА: Танды районун Балгазын көдээ библиотеканын эргелекчи Фронозия Фатеева Егорова. Ол маңаас ес чыл ажылдаан. Библиотеканын ажылдына чаа-чаа, солун чүдүлөр улам-на көбүдөн турар. Көскү агытанын дээштин, ажыл-агыйнын согулдарынын таарыштыр кымыл талы-биле бо библиотеканы республикада эң дээрэ ажылдак библиотеканын бирээнин саантыгып турар. Эш Егорова хой-ининини ажылдыга база-ла илдепкейиле кирип турар.

Фото В. КУЛИПАНОВТУУ.

оп-байыралы быжытып, ажыл-ишке деминг болуп, мурунда таварышкан бергелерин ажып шыдаар, бердинген онаалганы долдур болгаш ажыр күүседиринге чадчыга бергенер.

Бо бригада 7 ай иштинде бирээни оон алды аал ишти чурттаар сес бажынарны база бирээниге-ле дөрт өг-бүлө чурттаар 5 бажынарны кылып, ажылдап кирген.

Ак-Довуракта төп электростанциянын туугун дүргөн доозарына уран шевер холлар негеттине берген. Дмитрий Гавриловичини бригаданын олче чорудупкан. Станциянын туугу адатталы бээр билек-ле Голубевтин бригаданын даг-дугу арыгаар фабрика туугуче шыкчткен. Ажыл улам көбүдөн келирге, демги бригадага фабриканын ажылдарына оң чугула ужур-дузалыг 800 кубометр суг кирер ишкыр хемчаалдык резервуарларын кымыл харысалгалыг ажылды дааскан. Бирги суг доктаадыр черин октябрь айда-ла доозупкан. 2-ти суг доктаадыр черин ноябрь 30-де доозары-биле дааскан. Кажан оңа чугула тууга шылыпчы уени чарлаан соонда, ол бригаданын кежигүннери ажылы улам шыкмычылдып, хүнде ажылдаар шаган узалдыкан. Эстерерини сөгөлөң сөгү ажыл-херек-биле карышпай, харын ийни суг доктаадыр черин ноябрь 23-те, хуусаазындан чеди хонук бурунгаар күүседилкен.

Амгы үеде Дмитрий Гавриловичини эң идегендик кижилери С. Даваа, Д. Монгуш, Д. Эрес-оол олар маңаас ажылдап кирерде, ыяшты орта чонуп бешин билбес турганнар. Олар ам Дмитрий Гавриловичтен тууда чок туугулар болу бергенер.

— Дмитрий Гавриловичини бригаданынга ажылдап киргеш, туугу-жуну мергежилде өөрөшөп ап, аңаа еске өөрүмден тууда чок ажылдап турарымга чоргаарларын мен. Эш Голубев ажылды башкарамын бадуур-ла мергежилдик эш-тир. Мындыр бригадага ажылдаарга, артында-ла кижиниң холу туттунар, хей ажылды эки шынарлыг кымыл күзел-сөрүү хайыгыш кээр-дир— деп, мурнакчы туугу Д. Монгуш чугаалап оорар.

Бо бригадала кымын багай ажылдап турар дээр боор. Голубевтин огу Виктор, Розенченкогун огу Николай, Кара-Доңга Эрес-оол, Д. Монгуш, Хомушка Маны оларны мында тергинер деп санап турар.

Билиг-мергежилдик туугунун бригаданын Тула областа туугу учлышынын дооскан 5 комсомолчу оолдар мергежил, эш-өвүнге максатдыг ажылдап турарын демгелээри өөрүчүг.

Ол бригадала Ленинни комсомолдун 9 кежигүннери уелеринг ажылдап, шунту ажылчын аныктарын кежээки школарында өөрөшп турарлар. Октябрьдин социалистик Улуг революциянын 46 чыл оон таварыштыр Д. Монгуш, П. Розенченко, Хомушка Маны оларны туугу эргелекчи.

„Ужүглел“ байырлалы

Кымылдын № 2 школанын 1-ги классынын «Ужүглел байырлалы» декабрь 14-те эрттирген. Бирги-бесчыл ада-илерин боттарынын байырлалычче чаап эскелгенер. Класстин ишти ары-ендик, Сүгү-ле чүе чурму-чыскалдыг. Хана-да өсерини, слогтарны, домактарны ары-чараш кылдыр бижип ачкан. Ада-илер уруглары-биле класска олурдукканар. Башкы кирип келеш, өреникчилер-биле, оларнын ада-илери-биле мендешкеш, бирги-классынын ужүглелди өөренип доосканынын байырлалын эгелээрни дынатты.

Эки тетрадытарын даштында беш-адырларын чыгырдылар. Ол сылдыс-тер өреникчилеринг тетрадына чеже беш демлектер алганын көргүзүп турары ол. Шап мындэ тетрад өреникчилерин хей кезинде бар болду. Оон алгаш көөрге, биргилассанын боттарынын байырлалына улуг белектеринг ужуражып турары илден. Дараазында башкы өреникчилерин доска чанынга чартык дуга тер кылды чыккашты. Чыккаалган уруглар аразында бир өреникчи де ужүглелди улуг картон саамынга өнөп чураш.

С. ОЧУР,

делинни хүндүлөп самбырамында кирген, 4 кижик мактал бижик-биле шапнаткан.

Ак-Довуракчыларнын бригадаларынын аразына калбарган социалистик чарышка ол бригада тилекчи болуп, байырлаада 200 рубль шапнады алган.

Бригаданын ажылынын чединши-нинеринин чакыттары хей. Бригадада 23 кижик бар. Ажылдык темпинин дүргөдирин-биле оларны 3 эвено кылдыр үскен. Эвенларнын болгаш тус-тус кижилерини кымыр ажылдары хуваалалыг. Ажыл шагы төнерге, бригадир эвенларга дээрта кымыр ажылдары хуваал бээр. Ажылга кижик буртуу 15—20 минута бурунгаар келеш, белеткел ажылдарын кымып алгаш, ажылдап кириптер. Кайы-бир эвено кымыр ажылы айткан хуусаазынын бетинде күүседилкенде, эвено удуруткучу бригадирге илеткээр. Оон бригадир оларга ажылды бичин-даа саадал чокка айттып бээр. Олар сөөдүгү үеде бир ажылды хүдөп алгаш, өгөшинден төнчүзүнге чедир кымып турараар.

Бригаданын кежигүннеринин мергежилди яны-бүрү болгаш разрадыры бешин, чаа ажылдап кирген туугу-жунлардан эскелери шунту 3-ку разрадыг. Оон ужурундан оларнын күш-ажылынын будурукчулуугу белик бооп турар. Октябрь айда бир туугу-жун кижик 400 рубльдин ажылы кымып турда, херек кырында 510 рубль болган.

Оон мындэ ажылдык чединшининг болуп турары кижилер-биле ажылды эки организастаанындан кол хамааржыр. Чыдагаан чокка ажыл шагы үеде чорук, бригадала чок. Октябрьнын бир хүнүнө анык туугу Владимир Герини бир хүн ажылга үнээзини бригадалык хураалына тургузуп, оон-биле чугаалаан. Ол жоон сонгаар мынды чорукту кылбас мен деп быжыг даңгыраан өөрүнге берген. Ам эш Герини мурнакчы туугу болуп, хүн демгелелинге каш уаа мактаттырган.

Амгы үеде эш Голубевтин бригадалык ушкү суг доктаадыр черин туугун чединшининг чорудуп турар. Олар СЭПН ТК-нын декабрь Пленумунга күш-ажылчы белек кылдыр декабрь айнин бирги чартынын иланын Пленумунга ажытынар хүнүнде күүсеттенир.

Дмитрий Гаврилович Голубевтин эрес-шыдымы, ак-сеткилдик ажылчанын беди-биле унепел, бистин республиканын Дээди Советинин Президиуму «Тыва АССР-нин алдынкы туугу» деп белик атты тывыскан.

Даг-дугу арыглап кымыр фабрика-нын бирги элөзөөн чогуур хуусаазында ажылдап кирер— оон эш өөрүчүгү күзөл ол. Бо хүндере олар улам күнениннинг ажылдап, ажыл норманын хүн бүрүде 150 хуудан кудулатпайн турарлар.

Н. АЛЕКСЕЕВ.

кедиртин каан. Ол өреникчи «Ужүглел» деп ааар кылдыр дугу-руп алдылар. Бир өреникчи башкы-мынче, ада-илерге, «Ужүглел» деп өөрүшкүлү-биле көргөш, мында диди.

— Школага келримде, «А»-ны бешин билбес келдим, «Ужүглел» ачымында, номчун турар апарган мен.

Ийги өреникчи: — «Ужүглел» арынарны үскелерге булгавадым.

Ушкүзү хуудузуруушаан: — «Айттып берген үжүктөрүн адап, номчун кымып турдум».

Уруглар шунтузу боттарынын эргелиг ужүглелин көрүп алгаш, өөрүшкүлү илдеп чугааладылар.

Оон «Ужүглел» тургаш: — Эртемерге бештерин ап, эки-керге дузалаар. — Ажыл-ишке өөренирлер, аватарга дузалаар!» деп өреникчилерге чыгып сөзүн берди. Оон чыгып-сөзүн дыңнап, өреникчилер чыгыс аай чидип үш-биле: — «Күүседир бис!»— деп харызын бузуурелин-биле бердилер.

«Ужүглел» өреникчилер-биле байырлажып турда, «Төзөн чугаа» биле «Тыва дыл» четчинин алгаш, кирип келдилер. Олар уругларнын амыр-мендини айттырдылар. Мычаар ужурашкан, «Төзөн чугаа» биле «Тыва дыл» уругларнын чүвө өөрүн, билди алганын айттырды. Уруглар «Ужүглелден» өөренип алган шудуктерин, тынмыктарын чугаалап бердилер. Ам силерини номчурууларын дыңнакшап тур мен дээш, «Төзөн чугаа» домактар бижип каан бирин дилдик саазынарны кармакчыштарындан ужулаш, уругларга үлөп берди. «Эки өөрөн», «Ары-силги бол», «Кырганырны хүндүл» дээш шыкшап, элээн хей доммактарын уруглар саазындан илди чокка номчудулар. «Тыва дыл» тургаш: — Силерини номчурууларын-даа, шудук чугааларынын-даа шунту-дун дыңнадым. Эки-дир, уруглар— дигеш, дараазында уругларнын бижирин хынаары-биле элээн сестерин самбырага бижиткен. Үш ден бичин уруглар самбырага маңажып чед бергеш, «Тайбын», «Найыра» «Аас-дежик» деп сестерин бижип кадылар. Оон соонда уруглар «Арыкчыга» база «Анайларым» деп уругларын кымытып кылдыр ырлаптылар.

РФСН-нин школарынын алды-ла башкымы Вера Сергеевна Чыбалтын каагы ужүглелди төндүр өөренип, оон байырлалын мындыг төлгүт, солун эртирип байырлашканнар.

А. ДАГА.

— Сүгү чүе бо херек күдүмни берди?— деп, Девүт элдесинип айтырган.

Саанчылар чүвү дээр аайын тылпайн барганнар. Чүвү болду тур.

Каа-Хемнин культура албан черлери

Коммунизм тургузукчузу чаа кижини кижилеринге культура-чырымын албан черлериниң ролу улуг. Каа-Хем райнда культура чырымын кымыл 46 албан черлери ажылдап турар. Амгы үеде районун суур буртуула, клуб, библиотека, киноустановка бар.

Номчу өг-бүлө буртууңче чедир непердери дээр районун библиотекка ажылдакчылары чамдык ажыларын чоруткан. Иракки фермаларда болгаш оларларда ажылдап турар кижилерге ном чедиргезин эки организастаан. 1850 өг-бүлөлөр библиотеканы ажылдап турар.

Ильинка суурда библиотеканын эргелекчиси Боринкова чыгыс чер чурттууларынын хүндүкленин чаалап алган. Дүжүт алаап алымыннын үнүнде ол үргүлчү угу турлагарына чоруп, агит-хуудустарын үндүрүп, беседаларын, мыктыр номчугаларын чорудуп, социалистик чурттарынын түнелин үндүрүп турган. А кежээ суурге чанып келгеш, база-ла ажылдап кириптер.

Сизим библиотеканында (эргелекчиси Фронова) көскү агитацияны чогуур өй-шаанда үндүрүп турар болгаш демгелдеп болгаш төгүлүт хүндери демгелдеп эрттирп турар. Ыччалза-даа библиотека ажылында ам-даа улуг четпестер бар. Хей-хей өг-бүлөлөр библиотеканы ажырадымче ам-даа хаара туттунаан.

Библиотекаларда көдээ ажыл-агыйнын, политиктиг болгаш техниктиг билиглерини номы ай-айы-биле ишмичөөшкүн чок мыктылар. Шап мындыг чоруктар Бурен-Хем болгаш Бундуустур библиотекаларында (эргелекчиси Фролова, Боларкина) болгашаан. Бурен-Хем суурда библиотекка ортумаа-биле хүнде чүгүле 5—7 номчуку көп турганы багай ажылдап тодарай херечин турар. «Кызыл тулк» колхозтун библиотеканында (эргелекчиси Бычкова) библиотекка ала-оон дөрөлөсө, ол библиотеканын эргелекчиси бүдүн чай дугурунда болгаш күскү дүжүт алаап алымынын үнүнде бешин хөвү туралгыларына, ырак черлерде маалчынарга барып көрбөшөр.

Библиотекка ажылдыга четпестерин бир кол чампааны массалыг ажылдарын чүгүле кампааны хевирлиг чорудуп турарында Районда библиотекка ажылдакчыларынын халаажыр чоруй хей. Бо чылым дугурунда дык хей библиотекка ажылдакчылары, оон иштинде Сут-Бажы суурга— 3, Ильинка суурга— 2 библиотеканын болуштары бар. Районда 16 клубтар, оон иштинде

районунуң Культура бажыны болгаш автоклуб ажылдап турар. Сөөлүгү үеде көдээ клубтарын материалдыг базамы элээн экижээ. Бурен-Бай-Хазактын, Ильинканын, Бурен-Хемнин болгаш Дериң-Аксынын клубтары кышка эки белеткенер. Политмассалыг ажылдарын чорударына партия организасталарына көдээ-клубтар илдепкейиле дузалажып, изни-бүрү темалыг кежээлерин эрттирп турар аларганнар.

Каа-Хемнин кино четкинде ажыл-иштин «шобаннары» база хей. Мындыларга Юк-Халкта кино-механик И. Лямкин, Буренин инвалит бажынында киномеханик В. Коркин болгаш Кундуустуга И. Ковалев олар хамааржыр. Олар бүгү күрүтүлөр таламы-биле планын өнөздөөлөрүн үргүлчү ажырып, эки шынарлыг көрүзүп турарлар. Киномеханик И. Лямкин эң хей күрүтүлөрүн чедип алган. Ол өң айлар

вод дүн-хүн чок ажылдар болза черде ажырабас.

Дузалар будурулгелер комбинатынын база бир чугула адир— чаазылга неги болгаш мын завод туугу мын материалдары-биле база дагай хандырып турар. Бажындар ишти өөрөдөн турар баянчыларга шапа кымыр материалдарын дугураптын хевээр берип турары кончүгү четпес. Чазанылга неги рамалыг блоктарны оварырга чогу-биле шын эвес бээр таварылгалар база бар. Чижээ, № 4 бажында 50 ажыг блоктар берген. Оларнын рамаларын даштычче ажыдар болган. А берге чогууру болза иштинче ажыдар турган. Оларын эштеп тургузуп каан черинден катап ужулаш, дедир чаазылга негиче чорудуп, катап кымыр ужурга таварышкан.

Дузалар будурулгелер комбинатынын ажылында четпестерини моонда хейиү айттып болур. Комбинаттын удуруткучулары (директору Таппинский, инженерни Пенсковский) туугу объекттерин каян туугу материалдары-биле четче хандырып турар. О. САМБУ, дашчы.

В. МААЖЫК.

Районда четпестиг күүседип шыдаан.

РӨК-ЧАР суг-бараан фермаларнын чанында, Тоора-Хемнин ол чарында, «Совет Тыва» колхоз-

А. НУГУУРАК. ЧУРУНГА: анык саапчы Раиса Баран.

ЧУРУНГА: анык саапчы Раиса Баран. Фото К. БЕЛОВУУ.

тургузунда планын үргүлчү 160—170 хууга күүседип келген. Көдээ ажыл-агыйнын филмнерин көргүдери элээн экижээ. «Октябрь 30 чылы» болгаш «Ленинни өргү» колхозтарын удуруткучулар көдээ ажыл-агый филмнерин көргүзүргүчү улу кичээлгейн салып турарлар. 9 айлар иштинде 105 көдээ ажыл-агый филмнерин көргүзүргөн. Оларны 5600 кижик көргөн. 283 аңгы-аңгы темалыг өртем-техниктиг филмнерини 15100 кижик көргөн. Ыччалзажок көрүктүлөр-биле хэрийдээ кошкан. Кинонун чаа чугуларын, дээр совет болгаш даштык филмнерин дугайында беседалар чоруйайн турар. Каа-Хемнин культура ажылдакчылары ажылы чонларын коммунист кижимдилгезинге, боттарынын үлүг-хууэун кириер дээш моон сонгаар-даа шудуругу ажылдаарлар. Н. ВАСИЛЬЕВ.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Кажан ажиттынар ирги?

«Тээли» совхозтун бирги салбы-рында көдээ библиотеккада 5000 ажыг изни-бүрү номнар бар. Ы-

чала-даа мында номчукуларын саанын эвөөш. Библиотеканы эргелекчи эш Семит номчукулар-биле ажал чорутушаан. Оон ажылынд тодарай планы чок. Библиотеканын ишти хирлиг, соок, ийи-чагыс шакактар бар-даа болза, кижик көөр артажок кылдыр эргижиреп, хирге берген. Мында солундарын, журналдарын чаа номерларын дегеп салбайн турар. Сөөлүгү үеде библиотекка ажылдаваандан бээр ам ай четкен.

Тээли көдээ Совети бо четпестерин биле-тура-ла, амга чедир кандыг-дык чамдык албан. Мындыг четпестер-биле эштекп арга чок. Салбыр-иңд чурттакчы чоңу библиотеканын ажылынын негеп турар. Чоңун ол чөптүг негелдечи хандыры-биле боттуг хемгелерин амыр ужураат. С. КУУЛАР.

ЧЫРЫК-БИЛЕ КАЖАН ХАНДЫРАП ИРГИ?

Бистин чуртувус чыл саанында электри четкилери-биле сүрүлүшпүтүм турар болду. Оон кижилер кайда-даа көскү. Чоңуң амдырал-чуртталгазы бо хире экижип, күш-ажылды чаа-чаа чединшиктерин хүн бүрү өзүп турар үеде чырык айттары чамдык черлерде ам-даа иштирлеттинмейн турар. Маңаа хамаарыштыр Чоң-Хемчик районда «Сут-Хал» совхозтун Кызыл-Тайга салбырын көргүзүп болур. Суурнун чоңу барык бүдүн чыл иштинде электри чырык көрбөш деп чугаалаа чыгып чок. Салбыр ажылчыларынын иштинде изни-бүрү болгаш негелде болгаш бот-өөрөдиге-биле өөренип турарлар хей. Олар ажыл соонда кичээлдээр артамын чидирп турар. Электри чырык чок болганмында кежээлерде лекция, беседа база барык чоруйайн турар. Чижээ, суурда политбөлүмүнүн кичээлдерин мынчага будуруткү лампа чырык-биле эрттирп келген. К. ОСНАЛ-ООЛ.

«Улуг-Хал» совхозтун төвү Кок-Чыраа суурда дегем, улуг клуб бар. Ол— ойнап, хөлгөрлөнгө, кино көөрүңге база өске-даа ажылдар эрттирерине чамдык таварышчалыг. Ыччалза-даа сөөлүгү үеде клубтук шоочалыг турар үеи көвүдөөн.

Эки клубтук болза-даа...

Анаа культура-массалыг ажылдар, кино, концерт болзаандан бээр ай четкен. Клубтун ажылын экижидери-биле чогуур хемгелерин ап чорударын чоң күзеп турар.

В. МААЖЫК.

